
Аҳолини рўйхатга олиш жараёнида уй хўжалиги даромадини аниқлаш

Миллий шароитдан келиб чиқиб, керакли маълумотларни рўйхатга олиш варақаси ёки тўғридан-тўғри маъмурий манбалардан тўпланиши мумкин. Аҳолини рўйхатга олиш варақаси орқали даромад маълумотларини тўплаш билан боғлиқ муаммолар қисман кўплаб мамлакатларда бундай маълумотларнинг нозик табиати ва аниқ жавоб бериш ёки унутишнинг қисман мураккаблиги билан боғлиқ.

Уй хўжаликларининг даромадлари, хусусан, ўз-ўзини иш билан таъминлаш ва мол-мулкдан олинган даромадлар ҳақидаги ишончли маълумотларни тўплаш умумий сўровларни бажаришда жуда катта қийинчиликларга дуч келмоқда, айниқса, аҳолини рўйхатга олиш доирасида. Масалан, озиқ-овқат, ичимликлар, уй-жой, ёқилғи, кийим-кечак, шунингдек, бошқа товарлар ва хизматларни тақдим этиш шаклида даромад масаласини нақд бўлмаган шаклда (масалан, тўловлар ва хизматлар) киритиш бундай даромадларнинг қийматини белгилаш зарурати туфайли янада кўпроқ қийинчиликлар туғдиради.

Нақд даромад маълумотлари билан чекланган бўлса ҳам, аҳолини рўйхатга олиш бўйича даромад маълумотларини тўплаш, иш ҳажмининг кўпайиб кетиши, жавоблардаги хатоликлар билан боғлиқ махсус муаммоларни келтириб чиқаради. Шунинг учун, бу савол одатда уй хўжаликлари кузатувларининг намунавий сўровномаларидаги формати учун янада қулайроқ деб ҳисобланади.

Миллий эҳтиёжларга қараб, мамлакатлар ҳам қисқа ҳисобот даврида (масалан, бир ой) ва унинг фақат пул даромадларини чеклаш орқали фақат даромад таркибий қисмларини, масалан, иш билан таъминланадиган даромад) қоплаш орқали уй хўжаликларининг даромадлари ҳақида чекланади. Ушбу таъриф ёрдамида тўпланган маълумотлар кўплаб фойдаланишга эга бўлган статистикани ривожлантиришга ёрдам беради.

Бу масала бўйича халқаро стандартларга мувофиқ, иш билан банд бўлган шахсларнинг иш ҳақидан олинадиган даромад меҳнат ҳақи ва окладни ўз ичига олиши керак, ишлаб чиқариш кооперативлари аъзоларининг даромадлари ва иш берувчилар ва ўз-ўзини иш билан таъминлайдиган ишчилар, бизнесни бошқарувчи ва корпоратив бўлмаган корхоналар аралаш даромадлари киради.

Иш билан банд бўлган оила аъзоларининг даромадидан ташқари, уй хўжаликларининг умумий даромадлари, масалан, фоизлар, дивидендлар, ижара, ижтимоий таъминот линияси нафақалари, пенсия ва унинг барча аъзоларининг ҳаёт суғуртаси шартномаси бўйича йиллик тўловларни ўз ичига олиши керак.

О. Абдуллаев

Ўзбекистон тумани статистика бўлими бошлиғи

2024-12-19 19:39:43